

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS

METODINĖ MEDŽIAGA PAGRINDINIO UGDYMO LIETUVIŲ GIMTOSIOS KALBOS PROGRAMAI ĮGYVENDINTI

Pažinimo kompetencijos ugdymas lietuvių kalbos pamokose

Kalba neredaguota

Įvadas.

Pateikiame metodinę medžiagą, kuria pratęsiame ankstesniuose *Metodinių rekomendacijų* skyriuose aptartas kompetencijų ugdymo gaires. Jas papildome metodine medžiaga bei nuorodomis informacijai rasti.

Metodinėje medžiagoje lietuvių kalbos mokytojams pateikiami konkretūs pavyzdžiai, kaip per lietuvių kalbos pamokas tikslingai taikyti įvairias mokymosi strategijas, ugdyti bendrąsias kompetencijas ir esminius gebėjimus.

Lietuvių kalbos pamokose vyksta ne tik bendrųjų ir dalykinių, bet ir visų bendrųjų kompetencijų integracija. Nors pateiktuose kompetencijų ugdymo pavyzdžiuose pažinimo kompetencija išskiriama „kaip dominuojanti, bet atskleidžiamos ir jos sąsajos su kitomis bendrosiomis kompetencijomis (bendrųjų kompetencijų integracija)“ (žr. Projektas „*Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas*“ . *Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“*. 2012, p. 60). Pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2008) įvardijama, jog mokyns, ugdydamasis pažinimo kompetenciją, „siekia pažinti save, domisi socialine, kultūrine, gamtine aplinka, jos raida. Kryptingai pasirenka ir taiko pažinimo metodus, saugiai tyrinėja, nuosekliai, logiškai, kritiškai mąsto, analizuoja ir sprendžia problemas, daro pagrįstas išvadas. Geba aprašyti pasaulį kalba, vaizdais, simboliais, matematinėmis ir kitomis priemonėmis“.

Pagrindiniai pažinimo kompetencijos elementai būtų:

(Projektas „*Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas*“ . *Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“*. 2012, p. 53)

- *Savęs ir aplinkos pažinimas.*
- *Tikslų ir uždavinių kėlimas, sistemingas ir kryptingas planavimas, pažinimo metodų parinkimas ir taikymas.*
- *Saugus tyrinėjimas, apibendrintų išvadų pateikimas, remiantis tyrimų rezultatais, ir jų kūrybiškas pritaikymas praktikoje.*

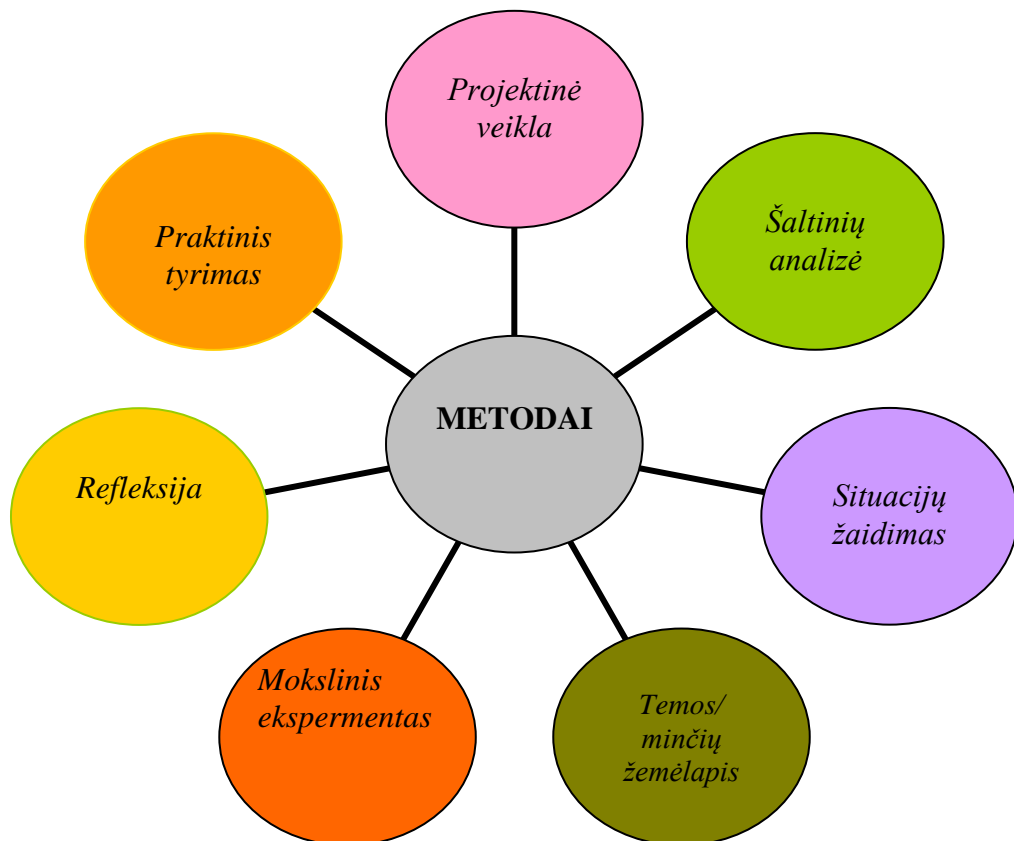
- *Tikslingas informacijos šaltinių naudojimas ir informacinių komunikacinių technologijų taikymas.*
- *Pažinimo įsivertinimas.*

Mokinys kompetenciją gali išsiugdyti tik pats sąmoningai ir aktyviai mokydamasis, o mokytojo pareiga - jį orientuoti ir jam padėti.

Organizuojant veiklą reikėtų atkreipti dėmesį į ugdymo proceso etapus:

- *Ko siekiame?*
- *Kaip veikiame siekdami tikslų?*
- *Iš ko matysime, kad pasiekėme tikslus?*

Pažinimo kompetencijai ugdyti yra siūlomi įvairūs metodai, skatinantys mokinių aktyviai veikti, mokytis ne tik iš vadovėlio, bet ieškoti informacijos kituose šaltiniuose, padedantys atrasti save ir tyrinėti supančią aplinką:

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas“. Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“. 2012, p.54

Daugiau informacijos apie bendrųjų kompetencijų ugdymą, vertinimą ir įsivertinimą galima rasti adresu:

www.upc.smm.lt (*Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos; Lietuvių gimtosios kalbos metodinės rekomendacijos*);

<http://mokomes5-8.ugdome.lt/>, <http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/biblioteka/sablonai/>

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro 5-8 kl. mokinių esminių kompetencijų ugdymas“;

<http://galimybes.pedagogika.lt/> Projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams, II etapas“.

Kviečiame lietuvių gimtosios kalbos mokytojus bendradarbiauti pateikiant Ugdymo plėtotės centrui gerąją kompetencijų ugdymo patirtį (Daiva Briedienė, UPC metodininkė, el.p.: daiva.briediene@upc.smm.lt)

Literatūra ir šaltiniai

Dokumentai

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-384).

Metodinė literatūra

1. Metodinės rekomendacijos pagrindinio ugdymo bendrosioms programoms. Lietuvių gimtoji kalba. (prieiga internete www.upc.smm.lt , nuoroda: *Pagalba mokytojui*, žr.2013 01 31).
2. Projektas „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams“ Lietuvių kalbos modulių pagrindinio ugdymo 9-10 kl. metodinių rekomendacijų projektas. Mokymosi bendradarbiaujant principai. 41- 48 psl. <http://galimybes.pedagogika.lt/> (žr.2013 01 31).
3. Projektas *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas*. Kompetencijų ugdymas. Metodinė knyga mokytojui. Vilnius, 2012.
4. Projektas *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas*. Vadovėlių ir kitos mokymosi medžiagos pritaikymo kompetencijoms ugdyti „Metodinės rekomendacijos“. Vilnius, 2012.
5. Projektas *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas*. Mokėjimo mokytis kompetencijos vertinimas. Vilnius, 2012.
6. Doug Buehl. Interaktyviojo mokymosi strategijos. Vilnius: Garnelis, 2001.
7. Beth Cirtchley Charlton. Neformaliojo vertinimo strategijos. Vilnius, 2007.
8. Eric Jensen. Tobulas mokymas. Vilnius, 2001.
9. Zita Nauckūnaitė. Teksto komponavimas: rašymo procesas ir tekstų tipai. Vilnius, 2002.
10. Geoff Petty. Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius, 2007.
11. Geoff Petty. Įrodymais pagrįstas mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius, 2008.
12. Andrew Pollard. Refleksyvusis mokymas. Veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika. Vilnius: Garnelis, 2002.
13. Liuda Ruseckienė. Literatūros pedagogikos studijos. Vilnius: Gimtasis žodis, 2001.

14. Laima Vincė. Rašyti gali kiekvienas. Vilnius: Baltos lankos, 2010.

Interneto svetainės

1. Projektas *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas* <http://mokomes5-8.ugdome.lt/index.php/apie-mus>, <http://www.ugdome.lt/kompetencijos5-8/> (žr. 2013 02 21)
2. Projektas *Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams* <http://galimybės.pedagogika.lt/> (žr. 2013 01 31).

Parengė Ugdymo plėtotės centro metodininkė Daiva Briedienė